

PLJAČKAŠI

(Priča je dobila prvu nagradu na natječaju za kratku priču knjižnice grada Karlovca 2001. godine)

Ja i moj muž sjedili smo na krevetu. U sobi. Ja u spavaćici. Muž samo u gaćama. Bilo je toplo, već je odmicao svibanj... Sjedili smo i razgovarali. O čemu? O novcu! Točnije, o tome kako nemamo novaca. I kako ga trebamo. Ne jer bi gladovali; trebali smo ga za kino. Sve što smo imali bio je metalni sitniš po džepovima... Pitali smo se ima li ga dovoljno za kino ulaznice. Ili ipak nema. Bili smo lijeni ići provjeriti. Jer tko bi se dizao ići prebrojiti sitniš...Moj muž nikako. Ja još nekako...

Dok smo oklijevali, u hodniku je nešto zazveckalo; kao da novčići padaju na pod; jedan, pa još jedan...Polu šake; po prilici.

Uzak, nizak hodnik našeg mansardnog stana, (jednoipolsobnog, na dva nivoa, s kosinama i francuskim prozorima, koji su, usput, gledali na vrt) bio je od sobe odvojen staklenim vratima, skrivenim poluzidom. S postelje nismo mogli vidjeti ni ta vrata, kamoli hodnik...Na zvuk sudara novčića s parketom upitno smo se pogledali. Kovanice su se, međutim, oglasile po drugi put...Druga polovica šake; po prilici...

Što je to bilo? – upitao je moj muž.

On je napunio trideset i pet godina, punašan je, svijetle puti, neuredne crne brade. Tamna kosa mu u valovima pada preko čela. Nos ima mesnat, prčast, pravi nos lažljivca...Bez brade s tim nosom izgledao bi miroljubiv, brada je činila da je djelovao kao nasilnik...Pogotovo skoro gol. U gaćama. Kao sada....

Izgleda – rekla sam - kao da padaju novčići...

Ja sam nešto mlađa od svog muža, također punašna, plavuša. Oči imam prijazne, izraz lica: nevin. Kao da «ne znam nabrojiti do pet»...U licu bih bila okrugla sve dok se ne bi naljutila. Onda bi se ovo izdužilo, postalo oštro poput šila... Za nekadašnjih tršćanskih i drugih kupovina muž me je na granicama gurao razgovarati s carinicima, jer sam za razliku od njega izazivala povjerenje. Među nama su, međutim, slijedeće razlike: on je lažljiv; ja sam istinoljubiva. On je miroljubiv; ja sam netrpeljiva. Svadljiva.

Naša lova? – upitao se na glas muž.

Napeo se, osluškujući razvoj događaja u hodniku.

- Idem tamo – rekao je, ustajući tiho s kreveta. – A ti se ne miči. U stanu su lopovi.

Rijetko smo zaključavali vrata. Brava nije bila automatska. Kad bi vrata otključali trebalo ih je zaključati. Čemu?, pitali smo se. Nismo imali ništa vrijedno za ukrasti. A i tko bi se penjao do stana u potkrovlju?...Do tamo se mučio samo onaj tko je morao...Tako smo se navikli – kad smo u stanu - ne zaključavati vrata. Zaključali bi ih samo kad bi napuštali stan... Onaj koji je ušao, nije unutra provalio. Jednostavno je ušao...

Sad ćeš vidjeti! - šapnuo mi je muž, spremajući se

suočiti sa situacijom u hodniku. Djelomice, bio je ushićen što se uopće nešto događalo. Da se uzbudi trebali su mu drastični povodi(nikad nešto sitno): recimo, sudar automobila na ulici(naravno, ne njegovog); ili prizor kad oluja na obalu izbacuje brodove(razumije se, ne njegov brod); ili gubitak na ruletu u kockarnici(ovog puta, na žalost njegov). Ovo što se događalo uzbuđivalo ga je tek polovično. Spomenuo je provalnika. Ali u njega nije vjerovao...Barem zasad! Nije vjerovao ni da nekog može prestrašiti svojom golotinjom; raštrkanom bradom...Jednostavno, kao u dječastvu, igrao se žandara i lopova. Lopov je u tom času još bio neizvjestan. Žandar malo neobičan...

Za mogući susret s provalnikom pripremio je pozu: stisnuo je šake, namjestio ih kao boksač i velikim koracima uputio se k vratima. Samo u gaćama! Zube je stisnuo. Potresao je glavom tako da mu je kosa pala do očiju...Kovrčava...Malo vlažna. Budući se obilno znojio...Tom je pozom ujedno skupljao i hrabrost. Poput kakve životinje. Recimo gorile. Prije nego će napasti gorila se pretvara da je "strašan"; ne bi li protivnik pobjegao... Pratila sam ga pogledom, ne mičući se s kreveta. Nisam znala da li bi se smijala ili bojala...

Tko je to ovdje? - čula sam najzad glas svog muža. Pomalo mi nepoznat. Jer taj je glas prijetio... Ipak mi i poznat ; jer glas se i bojao...U istom času otvorila su se vrata prema sobi i netko je kriknuo. Ne moj muž, nego onaj drugi. Provalnik koji je konačno postao izvjestan.

Što vi tu radite? Kradete!?- čula sam pitati svog muža, sada začuđenog glasa: jer stvarno je našao lopova!(U kojeg je izgleda sve do tog časa sumnjao)...
Kakav je to bio lopov kojeg se ipak nije prestrašio, kojeg se bojao sve dok ga nije ugledao, nisam znala...Držala sam se kreveta...

Ne, gospodine - samo sam malo zavirio – konačno se oglasio lopov. Drhtavo. Nemoćno... Glasom propalog života!
Neki starac!, snuždila sam se.

Od mladosti sam sažalijevala dvije vrste bića: napuštene pse; i stare, propale muškarce...Osobito pijance...Moj djed i otac bili su pijanci. Kao malu znali su me sa sobom voditi po krčmama...Otac bi mi kupovao malinovac sa sodom. Sam je pio «musolini»(malinovac, soda, vino). Djed me je, pak, znao posjesti na šank. Imao je prijatelje koji su mi pričali neobične priče...Još sam se sjećala njegovih iscrpljenih očiju, punih tuge...I otac je imao iste takve oči, vječno žedne...

Za čašicu pića «prodali bi dušu vragu», govorila je moja majka za prosjake...No kad bi joj došli na vrata uvijek bi im nešto udijelila. Ako ne bi imala novaca, dala bi im hrane.

- Novac bi ionako zapili – govorila je. Ovako su barem siti.

Prema ženama - prosjakinjama bila je začudo ravnodušna. Kao da su je varale...

Same su si – govorila je – krive za svoj udes.

Ne i starci: u majčinim(i mojim) očima ovi su bili bespomoćni...

Iz prisjećanja prenuo me je mužev glas.

To vi zovete zaviriti! – čula sam ga kako viče.

Neustrašivo; već sasvim siguran svoju nadmoć nad uljezom.

Došli ste krasti! – vikao je dalje. - Po to ste vi došli.

Dajte da vidimo što ste sve ukrali. Zatim ćemo na policija. Vi i ja zajedno!
Gospodine nemojte! - cvilio je starac.

Jadno. Molećivo.

- Što sam vam uzeo? - zaplakao je. - Sve mi je, vidite ispalo...Evo, pogledajte. Možete mi pretražiti džepove. Uzmite mi sve! Samo me pustite....

Kod tih riječi muž je zatvorio vrata prema sobi, tako da više nisam čula što govore. Do mene su dopirali samo zvuci komešanja - kao da je moj muž starcu pretraživao džepove...Zatim su se ulazna vrata dosta grubo zatvorila i čulo se kako muž s poda pobire novčiće... Uslijedili su koraci bosih nogu po parketu.

Uplašio sam ga! - reče moj muž ulazeći u sobu.

Slavodobitno.

- Umro je od straha - smijao se. - Da si ga vidjela! Neki starac...Kaže da se hrani se dolje, u Karitasu. (Naš se stan nalazio preko puta crkve). Ispraznio sam mu džepove!

U obim rukama stiskao je sitniš, svoj i starčev; novčići su se pomiješali.

Još smo i zaradili! - objašnjavao joj je, zadovoljno.

Naš mu je sitniš ispao na pod! Tako se otkrio!

Taj nije opasan - dodao je, spuštajući novčiće na stol.

- Zato sam ga pustio otići....

Ja sam, pak, razmišljala što se dogodilo starcu...

Vjerojatno se nalazio u prošnji...Zašto bi se inače penjao na treći kat? Došavši do naših vrata ugledao je kvaku! Nešto dostupno...Nije odolio iskušenju...Umjesto da pozvoni, pokušao je ući. I gle čuda: vrata su se otvorila. Ugledao je hodnik s vješalicom. I baloner mog muža.(Svoj sam odlagala u ormar u sobi). Već je otišao predaleko da bi mogao odustati...Nije nas čuo kako razgovaramo u sobi, vjerojatno je bio nagluh...Tako je gurnuo ruku u jedan od džepova balonera. U džep bliže vratima...Pun sitniša iz kasice koju je muž jučer razbio...Kćerkine kasice(kćer smo zbog oskudice držali kod moje majke). Uz to džep probušen kao i onaj drugi... Krpala sam ih, no muž bi ih opet rasparao: vječnim sitnišem: i njegovim svakodnevnim traženjem... Ovaj se džep tek počeo parati, bio je tek načet... Gurnuvši ruku starac je rupicu pretvorio u rupu; kroz koju mu je novac ispao na pod!

To je bio zvuk koji ih nas je prenuo u sobi! Zvuk padanja novčića kroz probušeni džep! Kad se sagnuo da ih podigne ispao je i ostatak kovanica...

Kakav peh! Kakva loša sreća! - povikala sam, van sebe od žalosti.

Zatim sam mužu stala razlagati razmjere starčeve nesreće...Kvaka...Baloner...Novčići u džepu! Kobna rupa!

Sve je to bilo užasno!

- Oteli smo mu zadnji novac! - prebacivala mužu, sebi. Ogorčena od jađa.

- Onaj što ga je isprosio. Nije to pravi lopov ako se hrani u Karitasu! Što je tamo jeo? Vjerojatno grah! A po grahu se žeđa. Pije se gemišt..... Starac je dakle, krenuo prositi za piće... Prestrašili smo ga! Oteli mu posljednje što je imao! Jadnom starcu! Trebalo bi nas biti sram!

Muž je već odavno prestao brojiti novčiće. Slušao me je snuždena izraza na licu. Poput kakvog prekorenog psa.

Što sada možemo? - upitao je, gotovo očajno. - Sve

što kažeš istina je! Ali mislio sam da je provalnik! Nisam se snašao! Sada mi je žao...No više se ništa ne može.

Može! - rekla sam, živnuvši od nade. - Brzo se

obuci. Potrči za njim! Možda ga još stigneš! A ja ću skupiti novčiće!

PLJAČKAŠI

Marina Šur-Puhlovski

Muž je brže bolje na sebe navukao odjeću...Zbrda zdola, Košulja mu je ostala raskopčana..Sasula sam novčiće u zgužvanu plastičnu vrećicu. Predala sam je mužu koji je pojurio za starcem. Predan svom zadatku...Da je predan vidjela sam s prozora. Odakle sam ga motrila...Da slučajno ne bi varao...

Kad mi je nestao iz vida sjela sam na krevet i čekala...

Opet sam mislila na svog djeda Karla. Sjetila sam se njegove «sobe sa šparhetom» u kojoj je živio pod kraj života, uske poput kupea u vagonu. Jednom me je u toj sobi u igri nehotice zarezao nožem. Od toga sam i danas na čelu imala ožiljak...

Prenula sam se, čuvši korake svog muža...Krenula sam mu ususret, puna stare nade...Ušao je jednako razdrljen bespomoćno mi pokazujući netaknutu plastičnu vrećicu.

Nisam ga našao – rekao je.. - Sve sam pretražio. Čak sam bio i u crkvi! Nestao je netragom!

Takav svršetak nisam mogla otrpjeti.

Nisi se trudio! - prebacila sam mu, premda sam znala da to ne odgovara istini.

- Jadniku smo – prebacivala sam si - oteli za kruh... Ili, što je isto, za bijednu čašu pića...Postali smo pljačkaši! Najgori među najgorima!

Bacila sam se na krevet i počela plakati kao da je starac bio moj prurušeni djed. Ili štoviše, otac...Također već pokojni. I s kojim se nisam baš slagala. Sjetivši se toga još sam se više rasplakala..Neutješno...

Muž me je gledao, ne znajući što bi mi rekao. On u obitelji nije imao pijance...Koje bi žalio...

Najzad sam se pribrala, ustala obrisala suze. Muž i ja zajedno smo izbrojili novčiće...I svoje i starčeve... ..

A onda smo se obukli i otišli u kino...